

Ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί θαλασσίου περιβάλλοντος Προσεγγίσεις και προβληματισμοί

Της κ. **Βαρβάρας ΤΣΩΤΣΗ**

Πτυχιούχου Τμήμ. Πολιτ. Επιστ. και
Δημ. Διοίκ. Πανεπιστημίου Αθηνών

Α. Εισαγωγική προσέγγιση

Η Συνθήκη της Ρώμης,¹ ιδρυτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, δεν περιλαμβάνει στις κοινές δράσεις της Κοινότητας το περιβάλλον. Ειδική μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος θεσπίζεται, για πρώτη φορά, με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, η οποία προσθέτει στην Συνθήκη της Ε.Ο.Κ. ένα νέο κεφάλαιο, με τον τίτλο *Περιβάλλον*, αναγνωρίζοντας ρητά την αρμοδιότητα της Κοινότητας για θέματα περιβάλλοντος. Κατόπιν τούτου, γίνεται φανερό, ότι στην Συνθήκη της Ρώμης δεν υπάρχει αναφορά σε θαλάσσια θέματα και δεν περιλαμβάνεται απολύτως καμία διάταξη για το θαλάσσιο περιβάλλον.

Είναι αξιοσημείωτο, ότι όχι μόνο οι ιδρυτικές, αλλά και οι μετέπειτα Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αφιερώνουν καμία διάταξη στο θαλάσσιο περιβάλλον. Έτσι, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, η Συνθήκη, του Μάαστριχ για την Ε.Ε., η Συνθήκη της Νίκαιας καθώς και η Συνταγματική Συνθήκη για την θέσπιση του Συντάγματος της Ευρώπης τηρούν σχετική σιγή.²

Οι ελλείψεις περιβαλλοντικών διατάξεων στις ιδρυτικές Συνθήκες, ως προς τα θαλάσσια θέματα, δεν άργησαν να οδηγήσουν τον κοινοτικό μηχανισμό σε παραγωγή νομικών πράξεων, με σαφή, σε ορισμένες περιπτώσεις, νύξη για το κοινοτικό συμφέρον προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος και την διασφάλιση της οικολογικής ισορροπίας σε γενικότερη διάσταση.

Ως τόσο, σήμερα υπάρχει ένα συνονθύλευμα πολιτικών, νομοθετημάτων, προγραμμάτων και σχεδίων δράσης, στο πλαίσιο της Ε.Ε., που επηρεάζουν, άμεσα ή έμμεσα, την ποιότητα των θαλασσών και συμβάλλουν στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλο-

1. Βλ. εν εκτάσει: Κ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, Ι. ΒΛΑΣΣΗΣ, Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ: *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Α' έκδ. 1996, Β' έκδ. 2000. Αθήναι. Βλ. ακόμη: Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ. *Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αθήναι, 2006.

2. Βλ. www.europa.eu.int.

ντος. Αξίζει να επισημανθεί, ότι υπάρχει ένας μεγάλος και ποικίλλος αριθμός κοινοτικών μέτρων για την αντιμετώπιση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Όμως, τα μέτρα, στο μεγαλύτερο μέρος τους, ενσωματώνονται στις Κοινοτικές Πολιτικές της Ε.Ε. και εφαρμόζονται τομεακά στο πλαίσιο κοινοτικών δράσεων. Η υφισταμένη κοινοτική νομοθεσία περιλαμβάνει διατάξεις, που άπτονται, συγχρόνως, της ανάγκης προστασίας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Οι τομείς στους οποίους η κοινοτική νομοθεσία αναφέρεται είναι η προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος, η υγεία και το περιβάλλον, η διαχείριση αποβλήτων και πόρων, οι επικίνδυνες ουσίες, ο ευτροφισμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση παρακτίων ζωνών. Ποικιλία κοινοτικών μέτρων, σε σχέση με τους τομείς αυτούς συμβάλλουν στην προστασία των ευρωπαϊκών θαλασσών και της βιοποικιλότητάς τους. Σε σχέση, μάλιστα, με την καταπολέμηση των μολύνσεων στις θάλασσες, η πολιτική περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποβλέπει, κυρίως, στον ορισμό ποιοτικών στόχων για τα ευρωπαϊκά ύδατα, στην πρόληψη βιομηχανικών κινδύνων και στον έλεγχο επικίνδυνων ουσιών που εκχέονται στο ευρωπαϊκό υδάτινο περιβάλλον.³

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, οπότε θεσπίσθηκαν οι πρώτες σχετικές Οδηγίες, μέχρι σήμερα, έχει εκδοθεί πλήθος Κοινοτικών Οδηγιών για τα ύδατα (πόσιμο νερό, ύδατα κολύμβησης, ύδατα για ιχθύες, ύδατα για οστρακοειδή), που επιδιώκουν την αναχαίτιση της καταστροφής του υδάτινου περιβάλλοντος, με την αποτροπή εκδηλώσεων ρυπογόνων δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, τα κοινοτικά μέτρα, από τα μέσα της δεκαετίας του '70 και μέχρι τις αρχές του '90, βασίσθηκαν κατ' αρχήν, στις οριακές τιμές εκπομπών. Ως χαρακτηριστικά παραδείγματα αναφέρονται: Η Οδηγία 76/464 για ρύπανση, που προκαλείται από ορισμένες επικίνδυνες ουσίες, που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον της Κοινότητας, (αποτελεί σημαντική Οδηγία στην κατεύθυνση της μείωσης των εκπομπών, που επιδιώκει την αναχαίτιση της ρύπανσης, με την απαγόρευση ή τον περιορισμό έκχυσης τοξικών ουσιών), η Οδηγία 86/280 που προσδιορίζει τις τιμές - όρια για τις αποβαλλόμενες ρυπογόνες ουσίες και τους ποιοτικούς στόχους που τίθενται από την Κοινότητα, η Οδηγία 91/271 για την αποβολή των αστικών λυμάτων, η οποία περιέχει προδιαγραφές και προβλέπει ειδική μεταχείριση, πριν από την αποβολή, σύμφωνα με χρονοδιάγραμμα, ανάλογα με το μέγεθος του πληθυσμού και τον τύπο και τη θέση των υδάτων που τα δέχονται, η Οδηγία 91/676 για την μείωση της ρύπανσης των υδάτινων πόρων, από νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης.⁴ κ.ά..

Από τα μέσα της δεκαετίας του '90, η Κοινότητα άρχισε να ακολουθεί σφαιρικότερη προσέγγιση στο ζήτημα της διαχείρισης των υδάτων. Η προσέγγιση αυτή κατέληξε στην Οδηγία - πλαίσιο 2000/60 για τα ύδατα, η οποία προωθεί την βιώσιμη χρήση των υδάτινων πόρων, θεσπίζοντας καθεστώς για τη διαχείριση των λεκανών απορροής και των παρακείμενων παράκτιων περιοχών, με στόχο την επίτευξη ή διατήρηση καλής κατάστασης του υδάτινου περιβάλλοντος στην Κοινότητα.

Στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, ένα άλλο σημαντικό μέτρο που, επίσης, συμβάλλει στην προστασία του θαλάσσιου οικοσυστήματος είναι και η Οδηγία 76/160 για την ποιότητα των υδάτων κολύμβησης, όπως τροποποιήθηκε με την νέα Οδηγία 12884/04, που ορίζει ποιοτικές προδιαγραφές (ελάχιστα κριτήρια ποιότητας) για τα θαλάσσια ύδατα στις περιοχές κολύμβησης.

3. ΓΛ. ΣΙΟΥΤΗ: *Δίκαιο περιβάλλοντος*, Ι. Αθήνα, 1993, σελ. 14 επόμ.

4. ΒΛ. www.nomosphysis.org.gr.

Ένα ακόμη πρόβλημα, που συνάντησε η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν ο καθορισμός των επικινδυνών ουσιών και η επιτήρηση της χρήσης και της αποβολής τους. Έτσι, προέκυψαν οι Οδηγίες 67/548 και 76/769 σχετικά με την ταξινόμηση και τη σήμανση, οι οποίες προβλέπουν διάφορες προσεγγίσεις της εκτίμησης κινδύνων, αλλά το θέμα επανεξετάζεται στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της πολιτικής για τις χημικές ουσίες. Από τη στιγμή, που έχουν θεσπισθεί κοινοτικά μέτρα ελέγχου, τα Κράτη Μέλη οφείλουν να αιτιολογήσουν τυχόν προσθέτους κανόνες σε εθνικό επίπεδο. Έμμεση ρύθμιση των χημικών ουσιών προβλέπεται και με τις Οδηγίες-πλαίσιο για τα ύδατα και τα απόβλητα καθώς και την Οδηγία IPPC.

Πέραν αυτών, υπάρχει μια σειρά από Κοινοτικές Οδηγίες για τη διαχείριση των απόβλητων (Οδηγία-πλαίσιο 75/442), που επιβάλλει στα Κράτη Μέλη να παίρνουν μέτρα για την εξάλειψη των αποβλήτων, χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο τον άνθρωπο ή το θαλάσσιο περιβάλλον. Κανόνες για τα απόβλητα και τα υπολείμματα φορτίου από πλοία προβλέπονται, επίσης, στην Οδηγία 200/59 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου / Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τις λιμενικές εγκαταστάσεις παραλαβής απόβλητων πλοίου, στον Κανονισμό 725/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου / Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, για την βελτίωση της ασφαλείας στα πλοία και στις λιμενικές εγκαταστάσεις. Επί πλέον, η Οδηγία-Πλαίσιο για τα απόβλητα και η Οδηγία σχετικά με τα επικίνδυνα απόβλητα αντιμετωπίζουν όχι μόνο το ζήτημα της παραγωγής αποβλήτων στη θάλασσα, αλλά και αυτό των απορρίψεων μέσω απορροής και με χερσαία προέλευση. Τέλος, ως προς τις ραδιενεργές ουσίες, η Συνθήκη ΕΥΡΑΤΟΜ προβλέπει διατάξεις για τα επίπεδα της ραδιενέργειας στα ύδατα, στην ατμόσφαιρα και στο έδαφος, οι οποίες ως τόσο, δεν έχουν αξιοποιηθεί σε θέματα θαλασσίου περιβάλλοντος.⁵

Συνεχίζεται...

Δρ Βασ. Δ. ΔΕΛΗΘΕΟΥ

Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους

Μέρος Α'

Αθήναι, Οκτώβριος 2007

5. Βλ. www.nomosphysis.org.gr.